

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรม

คำรณ สุขบาล¹ สุขสมัย สุทธิบัติ²

ประพจน์ คล้ายสุบรรณ³ อำนาจ เนตยสุภา⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) แนวคิดทฤษฎีและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย (2) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมของต่างประเทศ (3) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายหรือปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรม และ (4) เสนอแนวทางการมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรม โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและแปลความหมายจากการเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย พบว่า สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และไทย ต่างก็มีแนวคิดทฤษฎีและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมเช่นเดียวกัน อีกทั้งยังพบว่าการบังคับใช้พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมโดยตรงของไทยนั้น มีช่องว่างทางกฎหมายที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดให้มีการบริหารจัดการเป็นระบบรวมศูนย์ ในการขออนุญาตประกอบธุรกิจโรงแรม และกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและกำกับธุรกิจโรงแรมประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและกำกับธุรกิจโรงแรม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ในการจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรม และมีการกำหนดโทษทางปกครองให้คณะกรรมการส่งเสริมและกำกับธุรกิจโรงแรมประจำจังหวัดมีอำนาจดำเนินการตรวจสอบ พักใบอนุญาตหรือลงโทษปรับทางปกครองกรณีผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมก่อมลพิษทางน้ำอีกด้วย

คำสำคัญ: มลพิษทางน้ำ; ธุรกิจโรงแรม; ความรับผิดชอบหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย; พระราชบัญญัติน้ำ พ.ศ. 2557

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

คำรณ สุขบาล, สุขสมัย สุทธิบัติ, ประพจน์ คล้ายสุบรรณ และอำนาจ เนตยสุภา. (2564). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรม. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(2), 411-425.

¹ หลักสูตรนิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

อีเมล: khamron.su@yahoo.com

² คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ รองอธิบดีศาลปกครองระยอง ศาลปกครองระยอง

⁴ อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ สำนักงานอัยการสูงสุด

Legal Measures for Controlling Water Pollution Caused by Hotel Industry Management

Khamron Sukban¹ Suksamai Suttipbadee²

Prapot Klaisuban³ Amnat Netayasupha⁴

Abstract

This research paper aims to study (1) concepts, theories and legal measures for controlling the water pollution caused by hotel industry in Thailand, (2) legal measures relating to water pollution control in the hotel business of foreign countries. (3) problems of law enforcement or facts concerning legal measures on water pollution management in the hotel industry. And (4) recommend appropriate legal measures on water pollution management in the hotel industry. The researchers used the qualitative research, and analyzed the data by using content analysis techniques and comparison interpretation.

The results of this research found that the United Kingdom, United States of America, Republic of Singapore and Thailand also each has concepts, theories and legal measures for the control of water pollution caused by hotel industry. It was also found that the enforcement of the Hotel Act 2004, which is the law that directly governs Thai hotel operators, has legal gaps that must be amended by requiring a one stop service in application for permission to operate a hotel business. A provincial hotel business promotion and supervision committee should be established with the powers and duties to promote and supervise the hotel business including the authority to manage water pollution in the hotel business including the determination of administrative penalties, investigation, suspension of licenses or impose administrative fine penalty in case of violation and causing water pollution.

Keywords: Water Pollution; Hotel Industry; Polluter Pays Principle; The Water Act 2014

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Sukban, K., Suttipbadee, S., Klaisuban, P., & Netayasupha, A. (2021). Legal measures for controlling water pollution caused by hotel industry management. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(2), 411-425.

¹ Doctor of Laws Program, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Huamak, Bangkapi, Bangkok, 10240, Thailand
Email: khamron.su@yahoo.com

² Faculty of Law Ramkhamhaeng University

³ Deputy Director-General of the Rayong Administrative Court, Rayong Administrative Court.

⁴ Special Prosecutor, The Office of Legal Counsel, Office of the Attorney General.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อดีตนั้นประเทศไทยไม่ได้ประสบปัญหามลพิษทางน้ำรุนแรงดังเช่นปัจจุบัน เพราะจำนวนประชากรในอดีตยังมีไม่มาก ทำให้อัตราการบริโภคสินค้าและทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ รวมทั้งการปล่อยของเสียไม่สูงดังเช่นปัจจุบัน นอกจากนี้ การขยายตัวทางเศรษฐกิจในอดีตยังมีไม่มาก โรงงานอุตสาหกรรมมีจำนวนน้อยและไม่ค่อยหนาแน่น เนื่องจากระบบเศรษฐกิจยังพึ่งพาภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก การใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงและสารเคมีอื่นๆ ยังน้อยกว่าในปัจจุบัน

ด้านน้ำทะเลของประเทศไทยก็มีปัญหามลพิษเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุที่มีการใช้ประโยชน์จากทะเลอยู่ถึง 4 ภาคส่วน คือ การพาณิชย์นาวี การประมง การผลิตพลังงาน และการท่องเที่ยวจังหวัดชายทะเล ผลจากการใช้ประโยชน์ทางทะเลที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และขาดทิศทางการวางแผนร่วมกันที่เหมาะสม เป็นเหตุให้ต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลง เช่น ปะการัง หญ้าทะเล สัตว์ทะเลหายากและใกล้สูญพันธุ์ ซึ่งเป็นฐานของกิจกรรมการใช้ประโยชน์เสื่อมโทรมลงทั้งในเชิงคุณภาพ และปริมาณ ในปี พ.ศ. 2558 มีดัชนีชี้วัดความเสื่อมคุณภาพของทะเล พบการเกยตื้นของสัตว์ทะเลหายากอย่างเต่าทะเล โลมา พะยูน และวาฬ รวม 345 ครั้ง ในส่วนของปะการังปัจจุบันประเทศไทยเหลือปะการังที่มีสภาพสมบูรณ์จัดอยู่ในระดับดีถึงดีมากเพียงร้อยละ 5.7 จากจำนวนปะการังทั้งหมด ด้านคุณภาพน้ำทะเลกรมควบคุมมลพิษระบุว่ามีความเสื่อมโทรมมากที่สุด คือ อ่าวไทย และยังพบว่าประเทศไทยมีปัญหาขยะในทะเลมากที่สุดอันดับต้นๆ ของโลก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้น้ำทะเลเสื่อมคุณภาพและเกิดภาวะปะการังฟอกขาว ในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีพื้นที่ทางทะเลรวม 323,488.32 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 60 ของพื้นที่ทางบก ความยาวชายฝั่งทะเลเท่ากับ 3,151.13 กิโลเมตร มีพื้นที่แนวปะการังกินบริเวณ 153 ตารางกิโลเมตร

(Thaipost, 2018)

คุณภาพน้ำทะเลอยู่ในเกณฑ์ดีมากร้อยละ 1 เกณฑ์ดีร้อยละ 5 และเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก ร้อยละ 1 ชายหาดเกาะม้า จังหวัดสุราษฎร์ธานี และทะเลแหวก จังหวัดกระบี่ มีคุณภาพน้ำทะเลดีที่สุด บริเวณอ่าวไทยตอนในปากแม่น้ำสายหลัก ยังคงเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง สาเหตุสำคัญที่ทำให้คุณภาพน้ำผิวดินและน้ำทะเลชายฝั่งเสื่อมโทรม เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น มีการระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษลงสู่แหล่งน้ำ ส่วนใหญ่มาจากสถานประกอบการในชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม และการประกอบกิจกรรมทางการเกษตรที่มีการระบายน้ำทิ้งไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งมีปริมาณการระบายของเสียเกินศักยภาพรองรับของแต่ละแหล่งน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤตคลองสายสำคัญ ชายหาดท่องเที่ยว การบริหารจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดในเรื่องระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอไม่สามารถรวบรวมน้ำเสียทั้งหมดมาบำบัดได้ ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม กิจกรรมการทำเรือ ชายหาดท่องเที่ยว การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเลโดยตรง ส่งผลให้คุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรมและหลายครั้งทำให้เกิดปรากฏการณ์น้ำทะเลเปลี่ยนสี (red tide) ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 เกิดขึ้นทั้งหมด 22 ครั้ง ทั้งชายฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย (Pollution Control Department, 2019)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ถูกมองว่ามีส่วนในการก่อมลพิษทางน้ำเป็นอย่างมาก ในภูมิภาค ซึ่งธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจหลักที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อภาคการท่องเที่ยวที่สร้างผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ผลกระทบระยะสั้นที่เกิดจากการก่อสร้าง การกำจัดของเสียจากกิจกรรมต่างๆ กากตะกอน สิ่งปฏิกูลทำให้แหล่งน้ำปนเปื้อน และผลกระทบระยะยาวซึ่งเกิดจากการดำเนินธุรกิจน้ำเสียจากธุรกิจโรงแรม ห้องพัก ห้องซักรีด ห้องครัว

สระว่ายน้ำ น้ำปล่อยทิ้งจากเครื่องจักรอุปกรณ์โดยปริมาณน้ำเสียขึ้นอยู่กับจำนวนโรงแรม จำนวนลูกค้าที่เข้าใช้ อัตราการใช้ น้ำของลูกค้ กิจกรรมของโรงแรม และระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้ในกิจการ ซึ่งเมื่อเทียบจากสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปรากฏว่า ในปี พ.ศ. 2561 มีสถานประกอบการที่พ้กแรมทั่วประเทศทั้งสิ้นประมาณ 24,391 แห่ง จังหวัดที่มีสถานประกอบการที่พ้กแรมหนาแน่นมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และเชียงใหม่ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่าส่วนใหญ่หรือร้อยละ 27.8 เป็นสถานประกอบการในภาคใต้ มีจำนวนห้องพ้กทั้งสิ้นประมาณ 721,501 ห้อง รองลงมา คือ ภาคกลางร้อยละ 26.4 จำนวน 225,257 ห้อง สำหรับภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนร้อยละ 20.4 ที่เหลือร้อยละ 5 คือสถานประกอบการในกรุงเทพมหานคร ส่วนจังหวัดที่มีสถานประกอบการที่พ้กแรมหนาแน่นน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ อ่างทอง ปัตตานี และสมุทรสาคร ตามลำดับ (Pollution Control Department, 2019)

ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางน้ำนั้น ปรากฏเพียงกฎหมายทั่วไปที่ควบคุมและป้องกันการปล่อยสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพลงในแหล่งน้ำ เช่น ประมวลกฎหมายอาญาที่มุ่งลงโทษเฉพาะบุคคลที่มีเจตนาพิเศษในการก่อให้เกิดความเสียหายในแหล่งน้ำ จนอาจเป็นอันตรายแก่ประชาชน พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พุทธศักราช 2456 กำหนดให้ผู้ปล่อยน้ำเสียลงสู่ลำน้ำต้องยื่นคำร้องขออนุญาตปล่อยน้ำทิ้งจึงจะสามารถปล่อยน้ำสู่แหล่งน้ำธรรมชาติได้ แต่ค่ามาตรฐานการควบคุมคุณภาพน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดตามกฎหมายดังกล่าวยังขาดเกณฑ์การตรวจสอบมาตรฐานในการควบคุมการปล่อยน้ำทิ้งในทางปฏิบัติอยู่ ส่วนพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาสังแวดล้อมอันมีลักษณะเป็นการ

กำหนดนโยบาย การควบคุม การตรวจสอบ และการกำหนดมาตรฐานของคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบเป็นสำคัญ มิได้ตราขึ้นเพื่อมุ่งระงับปราบปรามในเชิงอาญากรรมเรื่องการจัดการปัญหามลพิษทางน้ำ หรือพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ก็ไม่ได้เป็นเอกภาพในการจัดการมาตรฐานและกฎหมายกำหนดเพียงให้แหล่งกำเนิดมลพิษต้องมีระบบบำบัดน้ำเสีย โดยให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่สร้าง ติดตั้ง จัดให้มีระบบดังกล่าวตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนดโดยไม่คำนึงว่าระบบบำบัดน้ำเสียจะสามารถบำบัดน้ำเสียได้มาตรฐานหรือไม่หรือต้องปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในการแก้ไข ปรับปรุงให้ระบบบำบัดน้ำเสียสามารถใช้การได้ดังเดิมตามมาตรฐาน แม้กฎหมายจะได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนไว้ แต่ผู้ประกอบการก็หลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามเพื่อลดภาระต้นทุน หรือบางครั้งเกิดจากปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้รักษาการตามกฎหมาย จึงเป็นช่องทางการหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวได้

ดังนั้น จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมหลายประการ เช่น พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 กำหนดให้การจัดการน้ำเสียเฉพาะโรงแรมที่ได้รับใบอนุญาต ส่วนโรงแรมที่ไม่ได้รับใบอนุญาตหรือไม่ขอใบอนุญาตไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ปัญหาอำนาจหน้าที่หน่วยงานภาครัฐไม่ชัดเจนและทับซ้อนระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลกับราชการส่วนจังหวัดหรือราชการ ปัญหาทางกฎหมายที่ไม่กระจายอำนาจในการบริหารจัดการธุรกิจโรงแรมรวม ทั้งการจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นเหตุจูงใจให้ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการ

มลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรม เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริม บำรุง รักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดการมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน อีกทั้งสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมของต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายหรือปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรม
4. เพื่อเสนอแนวทางมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรม

ขอบเขตของของการวิจัย

ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456 และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 หลักกฎหมายสำคัญของกฎหมายการกระจายอำนาจ

ของท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการจังหวัดเกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางน้ำสำหรับธุรกิจโรงแรม และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมของสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์

ด้านประชากรและตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ได้แก่ ประกอบด้วย หน่วยงานของรัฐ ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรม นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม และประชาชนที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดพังงา กระบี่ ตรัง สตูล ภูเก็ต และระนอง โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากทั้ง 4 กลุ่มในการสัมภาษณ์จำนวน 41 คน และในการสนทนากลุ่มจำนวน 13 คน

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย
2. ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมของต่างประเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับระบบจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจในประเทศไทย
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายหรือปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรม
4. ได้แนวทางทางกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมและสามารถนำไปสู่การบริหารจัดการมลพิษทางน้ำในโรงแรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักความรับผิดชอบเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรม

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายใน

ทางกฎหมายของมลพิษน้ำเสียและของเสียซึ่งจะเห็นได้ว่า ความหมายในทางกฎหมายของมลพิษ มีความหมายที่กว้างขวาง รวมทั้งสิ่งที่อาจเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงรวมถึงของเสียด้วยและของเสียนั้นรวมน้ำเสีย ซึ่งเป็นของเสียที่เป็นมลพิษด้วย ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงมลพิษทางน้ำ จึงมิได้หมายถึงน้ำเสียเท่านั้น จึงรวมของเสียที่ก่อมลพิษทางน้ำทุกชนิดด้วย ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาความรับผิดชอบในคดีสิ่งแวดล้อม ได้นำหลักกฎหมายที่มีลักษณะเป็นเพียงกลไกเพื่อรักษาผลประโยชน์ของเอกชน (private interest) เท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงความรับผิดชอบในลักษณะมหาชน (public interest) แต่ต่อมาในระยะหลัง สภาพสังคมสิ่งแวดล้อม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้หลักกฎหมายสิ่งแวดล้อมในเรื่องความรับผิดชอบได้มีการพัฒนาตามไปด้วย ซึ่งมีหลักความรับผิดชอบของคดีสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ หลักความรับผิดชอบตามกฎหมายแพ่งฐานละเมิด หลักความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยเหตุเดือดร้อนรำคาญ หลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด หลักความรับผิดชอบของรัฐ หลักการป้องกันล่วงหน้า หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักสิทธิชุมชน และหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ซึ่งหลักความรับผิดชอบเกี่ยวกับมลพิษเหล่านี้จะพบได้ในกฎหมายของต่างประเทศเช่นกัน โดยเฉพาะหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle--PPP) มีที่มาจากหลักแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือความสามารถของระบบนิเวศในการรองรับมลพิษและของเสีย หลักการนี้มาจากพื้นฐานความคิดที่ว่า โดยปกติผู้ผลิตหรือผู้ก่อมลพิษจะมีได้รวมเอาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นต้นทุนทางสังคมเข้าไปในราคาผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อสร้างผลกำไรให้แก่ตนให้มากที่สุด ในสถานการณ์เช่นนี้จะทำให้เกิดการผลิตมากเกินไป หรือที่นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่า “ความล้มเหลวของตลาด” ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา

จึงควรมีการรวมต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อมเข้าไปในราคาผลิตภัณฑ์และการบริการเพื่อให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง โดยแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของหลักการนี้เห็นว่า “มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิอย่างสมบูรณ์ที่จะได้อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี” และภายใต้หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) โดยต้องการให้สังคมเจริญก้าวหน้าและพัฒนาในด้านต่างๆ โดยไม่กระทบกับสิ่งแวดล้อม หรือทำลายสิ่งแวดล้อมหรือหากจำเป็นก็ควรกระทบน้อยที่สุด ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการบริโภคและกระบวนการผลิตสามารถดำรงอยู่ และเอื้อประโยชน์ให้ทั้งประชาชนในรุ่นนี้และประชาชนในรุ่นต่อไป โดยหลักการดังกล่าว เห็นว่า ผู้ประกอบการผลิตสินค้าหรือให้บริการได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสินค้าสาธารณะโดยไม่ได้จ่ายค่าตอบแทน ทำให้สินค้าราคาถูกกว่าที่เป็นจริง ทำให้ไม่มีการรักษาคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้ประกอบการผลิตสินค้าหรือให้บริการตัดวงจรผลประโยชน์ตามความสามารถของตนไม่ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ หรือก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในทางกลับกันยังทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดอีกด้วย การบริโภคทรัพยากรธรรมชาติในลักษณะของการบำบัดมลพิษ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมโดยรวมแล้วผู้รับภาระ ค่าใช้จ่ายในการบำบัดของเสีย ก็คือ สังคมนั่นเอง จึงจำเป็นต้องกระตุ้นให้ผู้ปล่อยของเสียดังกล่าวเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายของตน โดยการกำหนดค่าธรรมเนียมที่ผู้ก่อให้เกิดมลพิษ (ผู้ปล่อยของเสีย) ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการบำบัดมลพิษ หรือเพื่อการอื่นๆ (Vutthithanakul, 1993)

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมของไทย

กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมที่มีกฎหมายที่สำคัญหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

แวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นต้น โดยเฉพาะพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ที่กำหนดให้การบริหารจัดการโรงแรมให้ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมและผู้จัดการมีหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ก็ได้กำหนดให้ต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียให้ได้มาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งจากอาคารตามประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารบางประเภทและบางขนาด พ.ศ. 2537 อาหารหรือเครื่องมือที่ใช้บริการต้องได้รับการรับรองคุณภาพจากคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และกำหนดมาตรการสำคัญให้ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมในฐานะเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียเป็นของตนเอง และมีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและบันทึกรายละเอียดเป็นหลักฐานไว้ ณ สถานที่ตั้งของโรงแรมและต้องจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือส่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมของต่างประเทศ

สหราชอาณาจักร การควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมของสหราชอาณาจักรมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (1) Environmental Permitting (England and Wales) Regulations 2010 (EPR) ที่กำหนดมาตรการป้องกันและควบคุมมลพิษทางน้ำ โดยกำหนดให้ผู้ปล่อยมลพิษจะต้องได้รับใบอนุญาต

จากหน่วยงานกำกับดูแล และกำหนดให้รัฐเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการปล่อยน้ำเสียและกำหนดความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางน้ำ ความผิดประการหนึ่ง คือ การก่อให้เกิดหรืออนุญาตให้มีการปล่อยสิ่งใดๆ ลงในแหล่งน้ำโดยไม่มีใบอนุญาตจากหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ ปล่อยสารพิษหรือวัตถุที่เป็นพิษลงในแหล่งน้ำ ปล่อยสิ่งปฏิกูล รวมถึงการก่อให้เกิดการปนเปื้อนน้ำใต้ดิน ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ทั้งนี้ บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลสามารถขอใบอนุญาตด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถปล่อยสารในน้ำได้อย่างถูกกฎหมาย แต่จะต้องผ่านการบำบัดให้เป็นไปตามมาตรฐานและเงื่อนไขแล้วเท่านั้น ผู้ฝ่าฝืนมีโทษปรับสูงสุด 50,000 ปอนด์ และโทษจำคุกสูงสุด 12 เดือน (The National Archives, 2021) (2) The Water Act 2003 กำหนดให้หน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมมีอำนาจแก้ไขหรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ระบายน้ำที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อมได้ (3) The Water Act 2014 กำหนดให้ผู้ใช้น้ำประปาต้องเสียค่าบำบัดน้ำเสียด้วย (4) The Water Resources Act 1991 กำหนดให้การปล่อยน้ำเสียจะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่กำกับดูแลและกรณีที่มีความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการปล่อยมลพิษสู่แหล่งน้ำให้น้ำหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle--PPP) มาใช้บังคับ และ (5) Environment Act 1995 กำหนดควบคุมการใช้น้ำและการระบายน้ำ

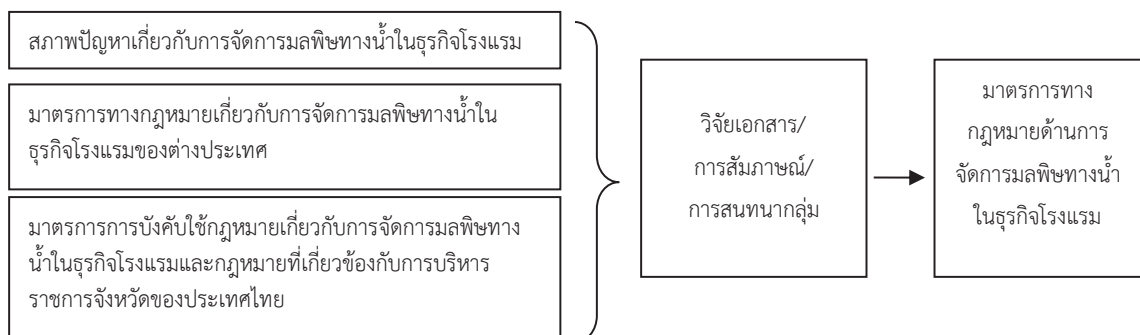
สหรัฐอเมริกา ส่วนการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมของสหรัฐอเมริกาจะอยู่ภายใต้กฎหมาย Clean Water Act of 1972 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการควบคุมและจัดการแก้ไขมลพิษทางน้ำของรัฐบาลกลางที่ห้ามปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิดลงสู่แหล่งน้ำของสหรัฐอเมริกา เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตการระบายน้ำทิ้งที่เรียกว่า “National Pollutant Discharge Elimination System” (NPDES) (United States Environmental Protection Agency, 2021)

ที่จะออกให้กับผู้ก่อมลพิษที่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามกำหนดมาตรฐานหรือข้อจำกัดในการปลดปล่อยน้ำทิ้ง รวมถึงข้อบังคับให้มีการตรวจสอบและรายงานการปฏิบัติงาน โดยใช้มาตรฐานการวัดที่ดีที่สุด (Best Management Practices--BMPs) ซึ่งหากผู้ก่อมลพิษใดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือฝ่าฝืนข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่ระบุไว้ในใบอนุญาต NPDES ถือเป็นการละเมิดกฎหมายและจะถูกการดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป (Sawatnuchart, 2021)

สิงคโปร์ การบริหารจัดการมลพิษทางน้ำของสิงคโปร์มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 ฉบับ คือ กฎหมาย Environmental Protection and Management Act (Chapter 94 A) ควบคุมปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ โดยกำหนดมาตรการในการป้องกันมลพิษ และมีกรมควบคุมมลพิษทำหน้าที่ออกใบอนุญาตในการปล่อยมลพิษแก่ผู้ประกอบการโรงแรม รวมถึงจัดการและกำกับดูแลการปล่อยของเสียประเภทของเหลวที่ออกมาจากสถานประกอบการโรงแรม (Singapore Statutes Online, 2021a) และกฎหมาย Sewerage and Drainage Act (Chapter 294) ซึ่งเป็นกฎหมายควบคุมการระบายน้ำหรือของ

เสียทางท่อ รวมถึงการเก็บภาษีจากการระบายของเสียที่เป็นของเหลวจากสถานประกอบการ โดยมีหน่วยงานที่กำกับดูแล คือ Public Utilities Board ที่สามารถสั่งห้ามบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตปล่อยน้ำเสีย รวมถึงผู้ที่ซื้อใบอนุญาตปล่อยของเสียที่เป็นของเหลวจากสถานประกอบการโรงแรมลงสู่ท่อระบายสาธารณะ หากผู้ใดฝ่าฝืนกระทำให้ระบบท่อระบายน้ำมีปัญหาจะต้องโทษปรับไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่ใช้ฟื้นฟูความเสียหายที่เกิดขึ้นให้กลับมาเป็นปกติ และฝ่าฝืนสร้างความเสียหายต่อท่อน้ำทิ้งสาธารณะ หรือท่อน้ำทิ้งส่วนบุคคลจะถูกปรับไม่เกิน 40,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ และหาความเสียหายดังกล่าวเป็นอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพบุคคลอื่นหรือสร้างความเสียหายต่อท่ออื่นที่เชื่อมต่อกัน ซึ่งมีขนาดความกว้างของเส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 0.9 เมตรขึ้นไป หรือขัดขวางการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องอื่นมีโทษปรับไม่เกิน 200,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ (Singapore Statutes Online, 2021b)

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมของไทยยังมีความไม่เหมาะสมบางประการ เช่น การหลีกเลี่ยงไม่ขอรับใบอนุญาตโรงแรมเพื่อไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการบำบัดน้ำเสีย การที่ไม่มีการกำกับดูแลรับผิดชอบโดยตรงในการติดตามการบำบัดและการปล่อยน้ำเสียของในธุรกิจโรงแรม กฎหมายไม่มีมาตรการส่งเสริมหรือจูงใจการพัฒนากระบวนการบำบัดน้ำเสียในธุรกิจโรงแรม รวมทั้งการไม่มีมาตรการลงโทษที่เหมาะสมเพื่อป้องปรามการปล่อยน้ำเสียลงสู่ลำคลอง แม่น้ำหรือทะเลทำให้มลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิเคราะห์เพื่อหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

การวิจัยเอกสาร (documentary research) ผู้วิจัยศึกษาหลักกฎหมายตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมที่สำคัญว่ามีปัญหาทางกฎหมายหรือปัญหาเกี่ยวกับการหาหรือว่ามีกฎหมายหรือกฎใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายใดขัดหรือแย้งกันหรือไม่ หรือกฎขัดหรือแย้งกับกฎหมายหรือไม่ รวมถึงกฎหมายหรือกฎหมายข้อว่างหรือไม่

การสัมภาษณ์ (interview) ผู้วิจัยนำประเด็นปัญหาที่ได้จากการวิจัยเอกสารมาสร้างเป็นคำถามในการสัมภาษณ์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์จำนวน 41 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดทำเป็นข้อมูลยกย่องรายงานการวิจัยและนำไปจัดสนทนากลุ่มต่อไป

การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ผู้วิจัยได้นำร่างที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังกล่าวมาใช้ในการประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตลอดทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรม จำนวน 13 คน ได้พิจารณาให้คำแนะนำตรวจสอบข้อค้นพบ และประเมินร่างกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมต่อไป

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมของต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์นั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมหลายฉบับ และมีการกำหนดให้การประกอบธุรกิจโรงแรมจะต้องมีการจัดการกับน้ำเสีย ได้รับอนุญาตและมีใบอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปล่อยของเสียที่เป็นของเหลวจากสถานประกอบการโรงแรมลงสู่ท่อระบายสาธารณะ ซึ่งหากผู้ใดฝ่าฝืนก็จะถูกลงโทษปรับ จำคุก หรือรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่ใช้ฟื้นฟูความเสียหายที่เกิดขึ้นให้กลับมาเป็นปกติ ซึ่งจะเห็นว่า มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกับของไทย

ผลจากการวิจัยยังพบว่า ในการจัดการน้ำเสียของโรงแรมของไทย ไม่มีหน่วยงานราชการหลักที่เป็นเจ้าภาพที่ดูแล ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันที่เพราะกฎหมายที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการน้ำเสียของโรงแรมมีหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456 มีหลายหน่วยงานเป็นผู้ใช้บังคับกฎหมาย ทำให้ขาดเอกภาพในการบริหารจัดการ และมีจุดอ่อนในการใช้บังคับกฎหมาย อีกทั้งพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ไม่มีบทบัญญัติให้จังหวัดหรือท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือเสนอความเห็นหรือกำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ เพราะแต่ละท้องที่หรือแต่ละจังหวัดมีความจำเป็นในการบริหารจัดการต่างกัน แม้ในจังหวัดเดียวกันในบางท้องที่ก็มีความต้องการต่างกัน เช่น จังหวัดภูเก็ต เขตอำเภอเมืองภูเก็ต เขตอำเภอกะทู้ และเทศบาลเมืองป่าตอง ก็มีความแตกต่างกัน เป็นต้น จึงควรมีคณะกรรมการที่มีอำนาจตัดสินใจในระดับจังหวัดในการส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าว

นอกจากนี้ การขออนุญาตประกอบธุรกิจโรงแรมมีขั้นตอนยุ่งยาก และต้องยื่นเอกสารหลายหน่วยงาน บางแห่งสร้างเสร็จแล้วยังไม่ได้รับใบอนุญาต ทำให้ผู้ประกอบการหลีกเลี่ยงไม่ขอใบอนุญาต ซึ่งผู้ประกอบการที่ไม่ขอใบอนุญาตมีประมาณร้อยละ 60-70 ส่วนผู้ขอใบอนุญาตมีเพียงร้อยละ 30-40 เท่านั้น จึงมีผลทำให้ผู้ประกอบการโรงแรมที่ไม่ได้รับใบอนุญาต ไม่อยู่ในเงื่อนไขต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำเสีย เช่น การสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น ส่งผลให้โรงแรมที่ไม่ขอใบอนุญาตมีต้นทุนต่ำและเป็นผู้ก่อกมลพิษมากกว่าโรงแรมที่มีใบอนุญาต จึงควรมีมาตรการกำกับผู้ประกอบการที่ไม่มีใบอนุญาต

อีกทั้งยังพบปัญหาอีกว่า ไม่มีกฎหมายให้อำนาจท้องถิ่นในการนำหลักผู้ก่อกมลพิษเป็นผู้จ่ายมาใช้กับผู้ประกอบการโรงแรมหรือสถานที่พัก โดยจัดเก็บค่าน้ำเสียจากปริมาณการใช้น้ำดี เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นทุนในการบริหารจัดการน้ำเสีย เป็นต้น และไม่มีกฎหมายที่กำหนดโทษทางปกครองหรือบังคับโทษทาง

ปกครองให้มากกว่าโทษทางอาญา เพราะผู้ประกอบการจะให้ความสำคัญกับกำไรขาดทุนหรือต้นทุนกำไรมากกว่า และโทษทางปกครองใช้บังคับได้รวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมหรือความผาสุกของประชาชน เช่น กรณีปรากฏชัดว่าโรงแรมแห่งใดปล่อยน้ำเสียหรือดำเนินการไม่เป็นไปตามที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงานสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมดำเนินการแก้ไขหรือปิดท่อน้ำเสียโรงแรมที่เชื่อมต่อท่อสาธารณะหรือลำน้ำ ทะเล หรือกรณีร้ายแรงให้อำนาจสั่งพักใบอนุญาตชั่วคราวไม่เกิน 15 วัน หรือจนกว่าจะแก้ไขปัญหาแล้วเสร็จ เป็นต้น

รัฐไม่มีมาตรการส่งเสริมหรือจูงใจ เช่น การลดภาษีสำหรับโรงแรมที่บริหารจัดการสิ่งแวดล้อมดี จัดการน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือให้รางวัลโรงแรมที่รักษาสิ่งแวดล้อม หรือหากโรงแรมต้องลงทุนเพื่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียตามแบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือตามที่กำหนดในกฎระเบียบใหม่ด้วย โดยอาจมีการอุดหนุนเงินจากรัฐบางส่วนในการลงทุนทำบ่อบำบัดน้ำเสีย หรือลดหย่อนภาษี หรือให้อำนาจท้องถิ่นมีอำนาจในการลดหรืองดเก็บค่าบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐต้องเป็นผู้ลงทุนในการจัดสร้างโรงบำบัดน้ำเสียรวมขนาดเพียงพอต่อการบำบัดน้ำเสียในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะท้องที่ที่เป็นแหล่งส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สำคัญ รวมถึงจะต้องมีมาตรการจูงใจหรือส่งเสริมให้โรงแรมมีบ่อบำบัดน้ำเสียที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ และต้องมีกฎหมายมอบอำนาจหน้าที่ให้ท้องถิ่นดูแลภารกิจเกี่ยวกับการสร้างโรงบำบัดน้ำเสียหรือกำกับดูแลบ่อบำบัดน้ำเสียของโรงแรมหรือจัดเก็บค่าน้ำเสียได้

ประการสุดท้าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้บังคับกฎหมาย เช่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือสำนักงานของเทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีตำแหน่งนิติกร เพื่อให้ความ

เห็นหรือใช้บังคับกฎหมาย เพราะปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมไม่มีนิติกรหรือตำแหน่งที่มีความรู้ด้านกฎหมายเลย

การอภิปรายผล

ผลการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมดังกล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมลพิษทางน้ำสำคัญเพียงฉบับเดียว คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั่วไป ทุกประเภท และมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบใช้บังคับกฎหมาย คือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพียงหน่วยงานเดียว ทำให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีภาระหน้าที่ดูแลสิ่งแวดล้อมทั้งประเทศ และมีสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดตามที่กระทรวงมอบหมาย ซึ่งสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด มีบุคลากรและเครื่องมืออย่างจำกัดทำให้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มที่ ทำให้เกิดปัญหามลพิษต่างๆ ได้ รวมทั้งกรณีมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมด้วย

รัฐจึงควรใช้มาตรการทางกฎหมายมหาชนและกฎหมายปกครองเข้าไปจัดการควบคุมการจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรม โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับบริหารจัดการมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมโดยให้คณะกรรมการระดับท้องถิ่นหรือจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ได้เบ็ดเสร็จ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการส่งเสริมและกำกับธุรกิจโรงแรม (คณะกรรมการระดับชาติ) มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมหรือจูงใจ เช่น การลดภาษีสำหรับโรงแรมที่บริหารจัดการสิ่ง

แวดล้อมดี จัดการน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือให้รางวัลโรงแรมที่รักษาสภาพสิ่งแวดล้อม หรือหากโรงแรมต้องลงทุนเพื่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียตามแบบเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือตามที่กำหนดในกฎระเบียบใหม่ด้วย โดยอาจมีการอุดหนุนเงินจากรัฐบางส่วนในการลงทุนทำบ่อบำบัดน้ำเสีย หรือลดหย่อนภาษี หรือให้อำนาจท้องถิ่นมีอำนาจในการลดหรืองดเก็บค่าบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น

กำหนดอำนาจทางปกครองและโทษทางปกครองให้พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นหรือจังหวัดในการใช้มาตรการทางปกครองป้องกันหรือแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำของโรงแรม เช่น การปิดท่อ การพักใบอนุญาตหรือการเพิกถอนใบอนุญาตโรงแรมหรือการปรับทางปกครอง

ประการสำคัญที่สุดต้องนำผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมหรือที่พักที่ไม่ขอใบอนุญาตหรือไม่ ได้รับใบอนุญาตทั้งหมดมาอยู่ในระบบกฎหมายโรงแรมโดยเฉพาะการจัดการน้ำเสีย

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมลพิษทางน้ำมีกฎหมายสำคัญเพียงฉบับเดียว คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั่วไปทุกประเภทและมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบใช้บังคับกฎหมาย คือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพียงหน่วยงานเดียว ทำให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีภาระหน้าที่ดูแลสิ่งแวดล้อมทั้งประเทศ และมีสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดตามที่กระทรวงมอบหมาย ซึ่งสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมีบุคลากรและเครื่องมืออย่างจำกัด ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้

กฎหมายได้อย่างเต็มที่ ทำให้เกิดปัญหามลพิษต่างๆ ได้ รวมทั้งกรณีมลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมด้วย ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อให้การแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำในธุรกิจโรงแรมมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติ ประชาชนและผู้ประกอบธุรกิจโรงแรม เห็นควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. อำนาจหน้าที่กำกับดูแลธุรกิจโรงแรม ควรให้คณะกรรมการส่งเสริมและกำกับธุรกิจโรงแรมประจำจังหวัด ให้มีอำนาจในการอนุญาตหรือเสนอให้ความเห็นชอบในการประกอบธุรกิจโรงแรมประจำจังหวัด รวมทั้งมีอำนาจออกกฎระเบียบใดให้เหมาะสมกับท้องถิ่นโดยไม่ขัดต่อกฎหมายอันเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารจัดการธุรกิจโรงแรมให้เหมาะสมกับประเพณี วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจโรงแรม ดังปรากฏในร่างพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. หมวด 1/1 คณะกรรมการส่งเสริมและกำกับธุรกิจโรงแรมประจำจังหวัดมาตรา 12/1 ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและกำกับธุรกิจโรงแรมประจำจังหวัดคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่รับหมายเป็นประธานกรรมการ สาธารณสุขจังหวัด ผู้อำนวยการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ป่าไม้จังหวัด โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรีเลือกกันเองหนึ่งคน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกกันเองหนึ่งคน นายกสมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัด นายกสมาคมโรงแรมไทยจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานจัดการน้ำเสีย (ถ้ามี) และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนห้าคนเป็นกรรมการ ให้ปลัดจังหวัดเป็นเลขานุการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน

ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ด้านการประกอบธุรกิจ โรงแรมหรือด้านการท่องเที่ยวด้านกฎหมายและด้านสิ่งแวดล้อม หลักเกณฑ์และวิธีการได้มาซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ ให้กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการ

ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี

มาตรา 12/2 ให้คณะกรรมการประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ให้คำแนะนำหรือเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขระเบียบหรือประกาศตามพระราชบัญญัตินี้

(2) ให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการในการออกประกาศกำหนดท้องที่หนึ่งท้องที่ใดในจังหวัดเป็นเขตดอออกใบอนุญาตตามมาตรา 14

(3) เสนอแผนและมาตรการต่างๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมและการกำกับดูแลธุรกิจโรงแรมในจังหวัด

(4) การกำหนดและควบคุมมาตรฐานของโรงแรม การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความมั่นคง แข็งแรง สุขลักษณะหรือความปลอดภัยของโรงแรมโดยตามพระราชบัญญัติหรือตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดนี้

(5) กำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์หรือวิธีการได้มา การแต่งตั้ง หรือถอดถอนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประจำจังหวัด

(6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการประจำจังหวัดหรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา 12/3 ให้นำความในมาตรา 11 และมาตรา 12 มาใช้บังคับโดยอนุโลมเป็นต้น

2. ให้รวมอำนาจหน่วยงานรับคำขออนุญาตเพื่อประกอบธุรกิจโรงแรมไว้ในกฎหมายโรงแรมเพียงแห่งเดียวเพื่อความสะดวกรวดเร็วและประหยัดให้แก่ผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจโรงแรมดังปรากฏในร่าง

พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. มาตรา 17 การประกอบธุรกิจโรงแรมต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในการยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามมาตรา 15 ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตยื่นต่อ นายทะเบียนจังหวัดที่ตั้งของโรงแรม

ในกรณีที่มีการปลูกสร้างอาคารเพื่อประกอบธุรกิจโรงแรมหรือสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร กฎหมายว่าด้วยการผังเมือง กฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อมหรือกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน ให้การอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือคณะกรรมการประจำจังหวัดตามพระราชบัญญัตินี้ โดยคณะกรรมการหรือคณะกรรมการประจำจังหวัดต้องขอความเห็นจากหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายต่างๆ ดังกล่าว และหน่วยงานดังกล่าวต้องแจ้งความเห็นพร้อมทั้งจำนวนค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บ ตามกฎหมายนั้นๆ ให้คณะกรรมการทราบด้วย

ให้นายทะเบียนจัดส่งค่าธรรมเนียมที่คณะกรรมการ หรือคณะกรรมการประจำจังหวัดเรียกเก็บตามวรรคหนึ่ง ให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายต่างๆ เพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา 18 นายทะเบียนโดยคำแนะนำของคณะกรรมการประจำจังหวัด จะออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอรับใบอนุญาตได้ เมื่อเห็นว่า สถานที่ตั้ง ขนาด ลักษณะ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือมาตรฐานการประกอบธุรกิจของโรงแรมแต่ละประเภทเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ให้นายทะเบียนมีหนังสือแจ้งการออกใบอนุญาตหรือไม่ออกใบอนุญาตพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอรับใบอนุญาตทราบภายในร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับผลคำขอจากผู้ขอใบอนุญาต

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาโรงแรมที่ยังไม่ได้รับ

ใบอนุญาตหรือหลักเสียงไม่ขอรับใบอนุญาต ควรมีการแก้ไขกฎหมายโรงแรมให้ครอบคลุมในกรณีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือมลพิษทางน้ำ โดยอาจแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ดังปรากฏในร่างพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. หมวด 3/1 การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงแข็งแรงสุขลักษณะหรือความปลอดภัยของโรงแรม

มาตรา 39/1 ในหมวดนี้ ให้โรงแรม หมายความว่าถึง โรงแรมที่ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือสถานที่พักที่ไม่ได้รับใบอนุญาต แต่จัดให้พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในทางธุรกิจเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใดโดยมีค่าตอบแทนและมีห้องพักตั้งแต่สิบห้องขึ้นไปหรือตามที่คณะกรรมการประกาศ

มาตรา 39/2 ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงแข็งแรง สุขลักษณะหรือความปลอดภัยของโรงแรม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามลักษณะภูมิประเทศ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การท่องเที่ยวหรือความเหมาะสมอื่นใด โดยอาจกำหนดเงื่อนไขแบ่งเขตพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเศรษฐกิจที่สำคัญกับเขตพื้นที่ทั่วไปแตกต่างกันได้ หรืออาจกำหนดหลักเกณฑ์บังคับใช้เฉพาะบางพื้นที่เพื่อความเหมาะสมก็ได้

การกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวตามวรรคแรก คณะกรรมการอาจกำหนดหน้าที่ทั้งหมดหรือส่วนใดส่วนหนึ่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่แทนก็ได้และให้ถือว่าเจ้าพนักงานปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ และตามประมวลกฎหมายอาญา

คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดวิธีการขั้นตอนในการควบคุม ป้องกัน คุ้มครอง ป้องกันหรือระงับยับยั้งความเสียหายอันเกิดจากการกระทำโรงแรมเกี่ยวกับรักษาสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงแข็งแรง สุขลักษณะหรือ

ความปลอดภัย ในกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนมีอำนาจสั่งให้ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการหรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่พักกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ หรือดื้อใช้โรงแรมชั่วคราวหรือปิดโรงแรมชั่วคราว ไม่เกินเจ็ดวัน หรือเจ้าพนักงานกระทำการเองได้เท่าที่จำเป็นเพื่อระงับยับยั้งความเสียหายดังกล่าวได้ด้วย

มาตรา 39/3 ให้คณะกรรมการ คณะกรรมการ ประจําจังหวัด พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจหน้าที่ตามหมวดนี้ และให้มาตรา 10 มาตรา 12/2 มาตรา 45 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

มาตรา 39/4 โรงแรมมีหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด ในมาตรา 39/2 และมีหน้าที่รายงานเกี่ยวกับคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความมั่นคง แข็งแรง สุขลักษณะหรือความปลอดภัยของโรงแรม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 39/5 ให้โรงแรมมีหน้าที่ชำระค่าจัดการน้ำเสียตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ

กำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการน้ำเสีย วิธีการจัดเก็บน้ำเสีย การบริหารจัดการเงินเกี่ยวกับน้ำเสียให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

เงินบริหารจัดการน้ำเสียตามวรรคหนึ่งไม่ต้องส่งแผ่นดินตามกฎหมาย

มาตรา 39/6 ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 39/4 ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบคณะกรรมการ ประจําจังหวัดมีอำนาจปรับทางปกครองเป็นเงิน สามแสนบาท และให้ปรับรายวันๆ ละสองหมื่นบาท จนกว่าจะปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดโทษปรับทางปกครองได้ ทั้งนี้ ให้นำตามมาตรา 49 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 39/7 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 39/4 มีโทษจำคุก ไม่เกินสองปีปรับไม่เกิน หกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

References

- Pollution Control Department. (2019). *Booklet on Thailand state of pollution 2018*. Pollution Control Department. [In Thai]
- Sawatnuchart, C. (2021). *Water Pollution Control Laws*. Retrieved from <https://prezi.com/fqyziqesz1vu/presentation/> [In Thai]
- Singapore Statutes Online. (2021a). *Environmental Protection and Management Act (Chapter 94 A)*. Retrieved from <https://sso.agc.gov.sg/Act/EPMA1999>
- Singapore Statutes Online. (2021b). *Sewerage and Drainage Act (Chapter 294)*. Retrieved from <https://sso.agc.gov.sg/Act/SDA1999>
- Thaipost. (2018). *The situation in Thailand's seas has deteriorated to the point of frightening!*. Retrieved from <https://www.thaipost.net/main/detail/3526> [In Thai]
- The National Archives. (2021). *The Environmental Permitting (England and Wales) Regulations 2010*. Retrieved from <https://www.legislation.gov.uk/ukdsi/2010/9780111491423>
- United States Environmental Protection Agency. (2021). *National Pollutant Discharge Elimination System (NPDES)*. Retrieved from <https://www.epa.gov/npdes>
- Vutthithanakul, M. (1993). *Application of polluters pay principle to the resolution of water problems from industry*. Master of Laws thesis, Chulalongkorn University. [In Thai]